

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ 4/13

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΚΟΡΑΝΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Το Κοράνι και τα Χαντίθ αποτελούν τις κύριες πηγές των θρησκευτικών εντολών του Ισλάμ. Πιο αναλυτικά, τα Χαντίθ (= «συνομιλίες»), αποτελούν συλλογή από περιστατικά και διαλόγους και περιλαμβάνουν γνωμικά και ρητά που διατύπωσε ο Προφήτης και μέσα από αυτά επιλύονται διάφορα ζητήματα, για τα οποία δεν υπάρχουν αναφορές στο Κοράνιο και χαράζουν έναν τρόπο ζωής, σύμφωνα με τις επιταγές του Μωάμεθ. Μετά το θάνατο του Μωάμεθ, οι πιστοί έπαιρναν απαντήσεις στα ζητήματα της καθημερινότητάς τους από τα Χαντίθ.

Αναφορικά με την ισότητα ανάμεσα στα δύο φύλα, διαπιστώνεται με σαφή και κατηγορηματικό τρόπο, πως στο Ισλάμ ο άνδρας υπερέχει έναντι της γυναίκας. Οι αναφορές του Κορανίου είναι χαρακτηριστικές: «*Κι οι γυναίκες, σύμφωνα με ό,τι είναι δίκαιο, θα έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις, οι άνδρες υπερέχουν ένα βαθμό πιο πολύ*», «*Οι άνδρες είναι οι προστάτες και οι κύριοι των γυναικών, γιατί ο Αλλάχ έχει χαρίσει ανώτερο βαθμό στους άνδρες από τις γυναίκες και επειδή ξοδεύουν από τις περιουσίες τους. Γι' αυτό οι ενόρετες γυναίκες πρέπει να είναι με ευσέβεια πειθαρχικές, και όταν ο άνδρας τους απουσιάζει πρέπει να προστατεύουν ό,τι του ανέθεσε ο Αλλάχ να φυλάγουν*».

Ακόμη, σε άλλα σημεία του Κορανίου γίνεται λόγος για τις σχέσεις αμοιβαίας συμπλήρωσης και συνεργασίας, για να ανταποκριθούν ο άνδρας και η γυναίκα στην κλήση του Θεού και στην ολοκλήρωσή τους. Τονίζεται, ότι σκοπός της δημιουργίας της γυναίκας είναι η συμβίωση, η αγάπη και η στοργή και ότι τα δυο φύλα λειτουργούν συμπληρωματικά. Για τη συμπεριφορά τώρα των ανδρών απέναντι στις γυναίκες αναφέρονται και τα εξής: «*Όσο για τις γυναίκες εκείνες που φοβάστε την παρακοή τους, συμβουλέψτε τες πρώτα... και τέλος να τις δείρετε ελαφριά. Αν όμως επιστρέψουν στην υπακοή, μη χρησιμοποιήσετε εναντίον τους μέσα ενοχλητικά, γιατί ο Αλλάχ είναι Πανύψηλος. Μεγάλος πάνω από όλους σας*». Σε άλλο σημείο: «*Μην απομακρύνετε από μια γυναίκα ολωσδιόλου, αφήνοντάς την παραμελημένη (ούτε παντρεμένη, ούτε χωρισμένη). Αν συμπεριφερθείτε δίκαια και ευσεβώς, ο Αλλάχ είναι Πολυεπεικής, Πολυεύσπλαχνος*».

Ο γάμος στους μουσουλμάνους, ενώ συνάπτεται με θρησκευτική τελετή, όπου διαβάζονται στίχοι από το Κοράνιο και γίνεται επίκληση του Αλλάχ, σύμφωνα με το μουσουλμανικό δίκαιο αποτελεί ένα πολιτικό συμβόλαιο ιδιωτικού δικαίου. Η γυναίκα δεν επιλέγει τον άνδρα της και όλες οι διαδικασίες του γάμου είναι αντικείμενο των ανδρών της οικογένειας, όπως ο πατέρας της ή ο αδελφός της, ο θεός της και ο παππούς της. Στην πρόταση γάμου, η οποία γίνεται από τον άνδρα με την φράση «*Σε έχω νυμφευθεί*», η γυναίκα απαντά «*Είμαι σύμφωνη*». Ο άνδρας είναι υποχρεωμένος να δώσει προίκα στη σύζυγό του, που είναι πλέον ιδιοκτησία της και δεν έχει δικαίωμα να ελέγχει τη διαχείρισή της, εκτός αν με τη συναίνεσή της του προσφέρει

κάποιο μερίδιο. Όταν πάρει διαζύγιο ή πεθάνει ο άνδρας, τότε δίνεται το υπόλοιπο ποσό της προίκας.

Μέσα στο γάμο τα δύο φύλα έχουν διαφορετικούς ρόλους, δικαιώματα και υποχρεώσεις. Ο άνδρας θεωρείται γενικά ο τροφοδότης και προστάτης της οικογένειας, η γυναίκα από την άλλη είναι υπεύθυνη για τις εργασίες του σπιτιού και βρίσκεται στην υπηρεσία των πεθερικών της. Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως, αν η γυναίκα είναι πλούσια, δεν είναι υποχρεωμένη να συμμετέχει στα έξοδα της οικογένειας, εκτός και αν το επιθυμεί η ίδια. Η γυναίκα ως μητέρα τιμάται ιδιαίτερα, καθώς είναι φορέας της ανθρώπινης ζωής, όπου με πόνο τεκνοποιεί και θηλάζει τα παιδιά της για δύο χρόνια. Το νεογέννητο που έρχεται στη ζωή χαροποιεί την οικογένεια, ιδιαίτερα μάλιστα εάν είναι αγόρι.

Σε περίπτωση που το ζευγάρι πάρει διαζύγιο, οι γονείς στέλνουν το παιδί τους σε τροφό και τα έξοδα τα αναλαμβάνει ο πατέρας. Σε περίπτωση όμως, που η μητέρα θελήσει να κρατήσει το παιδί, ώστε να το θηλάζει η ίδια, τότε θα πρέπει να πληρώνεται για τον κόπο της. Η θέση της γυναίκας-μητέρας στο Ισλάμ περιγράφεται και από τον Μωάμεθ στα Χαντίθ: *«Ένας άνδρας ρώτησε τον Προφήτη: «Ποιον πρέπει να σέβομαι περισσότερο;» Ο Προφήτης απάντησε: «Την μητέρα σου», «Και ποιον μετά;», ρώτησε ο άνδρας. Ο Προφήτης απάντησε: «Την μητέρα σου», «Και ποιον μετά;», ρώτησε ο άνδρας. Ο Προφήτης απάντησε: «Την μητέρα σου», «Και ποιον μετά;», ρώτησε ο άνδρας. Ο Προφήτης απάντησε: «Τον πατέρα σου».*

Το γυναικείο φύλο στις μουσουλμανικές χώρες υπερισχύει και έτσι έχει εδραιωθεί και η πρακτική της πολυγαμίας ενός άνδρα, αρκεί οι γυναίκες του να έχουν τις ίδιες παροχές. Οι νόμιμες γυναίκες δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν σε αριθμό τις τέσσερις. Σχετικά, βέβαια με το δικαίωμα αυτό στο γυναικείο πληθυσμό, η γυναίκα δεν επιτρέπεται να έχει πολλούς άνδρες. Στην κορανική νομοθεσία η διάκριση σε βάρος των γυναικών φαίνεται και σε όσα σχετίζονται με το διαζύγιο. Γενικότερα, η διαδικασία του διαζυγίου καθίσταται αρκετά εύκολη καθώς, αρκεί ο άνδρας να ανακοινώσει επίσημα «Σε απολύω» και έτσι ο γάμος διαλύεται. Είναι αυταπόδεικτο, λοιπόν, πως ο άνδρας και στη λήξη του γάμου κατέχει πλεονεκτικότερη θέση, εφόσον έχει την εξουσία να χωρίσει εύκολα, ενώ αντίστοιχα για την γυναίκα δεν ισχύουν τα αντίστοιχα δικαιώματα. Σε περίπτωση που η γυναίκα ζητήσει διαζύγιο, ο άνδρας της έχει το δικαίωμα να τη δέρει.

Κατά τον μεγάλο μουσουλμάνο θεολόγο AlGhazali *«Ο γάμος είναι ένα είδος σκλαβιάς για τη γυναίκα. Καθήκον της είναι η απόλυτη υπακοή στον άνδρα σε κάθε πράγμα, εκτός εάν αυτό βρίσκεται σε αντίθεση με τους νόμους του Ισλάμ».* Υπάρχουν βέβαια και αυτοί που υποστηρίζουν, πως το Ισλάμ αναφέρεται στη γυναίκα με έναν τρόπο ολοκληρωμένο και κατανοητό, στα πλαίσια της σχέσης της με τον Αλλάχ, τον Κύριο και Δημιουργό της, με τον εαυτό της ως μέρος του ανθρώπινου γένους και με τον άνδρα, το σύντροφό της και το σύζυγό της στην οικογένεια. *«Ω, εσείς οι άνθρωποι. Σας έχουμε πλάσει από ένα αρσενικό και ένα θηλυκό, και σας κάναμε σε λαούς και φυλές για να γνωρίζετε μεταξύ σας (κα όχι για να καταφρονεί ο ένας τον άλλον). Βέβαια, ο πιο τιμημένος από σας – στα μάτια του Αλλάχ – είναι ο πιο ευσεβής (ανάμεσά σας). Κι ο Αλλάχ είναι Παντογνώστης».* Αλλού, αναφέρει το Κοράνι: *«Ω, άνθρωποι. Να φοβάστε τον Κύριό σας, ο οποίος σας έπλασε από ένα άτομο (τον Αδάμ) και από αυτόν έπλασε τη σύζυγό του την (Εύα) και από αυτούς τους δύο έπλασε πολλούς άνδρες και γυναίκες, και να φοβάστε Τον Αλλάχ, στο όνομα του οποίου ζητάτε ο ένας από τον άλλο. Στα αλήθεια, ο Αλλάχ είναι παρατηρητής πάνω σας».* Επίσης *«Ο Αλλάχ*

έπλασε τον άνθρωπο και έκανε από αυτόν τα δύο φύλα, αρσενικό και θηλυκό...». Στα εδάφια αυτά του Κορανίου παρουσιάζεται ο Αλλάχ να πλάθει τα δύο φύλα από μια μοναδική πηγή, ώστε να μην υπάρχει διαφορά ανάμεσά τους, όσον αφορά την ανθρώπινη υπόσταση και το καθένα να συμπληρώνει το άλλο ως τα δύο γένη του ίδιου είδους.

Σε άλλο εδάφιο του Κορανίου εμφανίζονται τα δύο φύλα να έχουν τις ίδιες ποιινές και αμοιβές για την υπακοή και την ανυπακοή και σε αυτή, αλλά και στη μέλλουσα ζωή. «Όποιος εκτελεί ενάρετες πράξεις, είτε άνδρας, είτε γυναίκα, ενώ είναι πιστός, στα αλήθεια θα τον κάνουμε να ζήσει μια καλή ζωή και θα τους ανταμείψουμε σίγουρα με αμοιβή ανάλογα με τα καλύτερα από όσα έκαναν. Σε άλλο, πάλι σημείο: «Ο Κύριος ποτέ δεν θα επιτρέψει να χαθεί το καλό έργο κανενός από εσάς, είτε άνδρας είναι, είτε γυναίκα. Είστε μέλη ο ένας του άλλου».,

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΟ ΙΣΛΑΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Το ισλαμικό δίκαιο, ονομάζεται στην αραβική γλώσσα σαρία και σημαίνει ο δρόμος, που ακολουθεί το νόμο του Θεού. Αν το Κοράνι θεωρηθεί ως το σύνταγμα του Ισλάμ, τότε η σαρία αποτελεί το σύνολο των κανόνων, που καθιστούν εφαρμόσιμες τις εντολές του. Η σαρία αποτελεί το πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα ενός «θεϊκού ιερού δικαίου», του οποίου ούτε η φιλοσοφία αλλά ούτε και η δομή των κανόνων του μοιάζει με τον ευρωπαϊκό νομικό πολιτισμό.

Στο Κοράνι, όπως αναφέρθηκε και σε άλλη συνάφεια, το οικογενειακό δίκαιο κυρίως, ρυθμίζεται σχεδόν εξαντλητικά. Ο Μωάμεθ κατέστησε την ίδια τη γυναίκα υποκείμενο της συμβίωσης του γάμου. Έτσι, οριοθετήθηκε με λεπτομέρεια ο θεσμός του γάμου, που αποτελεί την αναγκαία πράξη για την επίκληση εφαρμογής του οικογενειακού δικαίου. Ο θεσμός του γάμου εξάλλου, αποτελεί θεάρεστη πράξη και ιερό καθήκον, που οδηγεί στη σωτηρία της ψυχής. Στο Κοράνι απαγορεύεται ρητά οποιαδήποτε σύναψη γάμου μεταξύ δύο ανθρώπων που συνδέονται με κάποια συγγένεια, είτε αυτή είναι εξ αίματος είτε εξ αγχιστείας.

Ωστόσο, όπως γίνεται αντιληπτό, κυρίως στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα των μουσουλμάνων, ο γάμος παραμένει σε μεγάλο βαθμό μια πράξη αγοραπωλησίας της γυναίκας από τον άνδρα, όπου η διαπραγμάτευση τις περισσότερες φορές πραγματοποιείται μεταξύ αυτού και του πατέρα ή του νόμιμου κηδεμόνα της. Ο γάμος αποτελεί μέσο χειραγώγησης των γυναικών, αφού η επιλογή του συζύγου γίνεται από τους συγγενείς της κάθε γυναίκας, σε μικρή ηλικία, συχνά πριν την ενηλικίωσή της. Η προίκα καταβάλλεται από την πλευρά του άνδρα. Μετά τη σύναψη του γάμου το ζευγάρι ζει στο σπίτι των γονιών του άνδρα, όπου η γυναίκα δεν έχει καμία εξουσία, αλλά βρίσκεται υπό την επίβλεψη των πεθερικών της.

Ο Μωάμεθ διατήρησε το δικαίωμα της πολυγαμίας για τους άνδρες, όμως περιόρισε τον αριθμό των συζύγων στις τέσσερις. Επίσης, έθεσε κι έναν ακόμη περιορισμό, να υπάρχει η απαιτούμενη οικονομική δυνατότητα και επιφάνεια του άνδρα για να μπορεί να έχει περισσότερες από μία συζύγους. Σε άλλο σημείο, ωστόσο του Κορανίου αναφέρεται πως είναι πολύ δύσκολο για τους άνδρες να επιδείξουν ισότιμη συμπεριφορά προς όλες τις συζύγους τους, «ακόμη κι αν τούτο είναι η πιο βαθιά επιθυμία, ποτέ δεν θα μπορέσετε να είστε δίκαιοι (στα αισθήματα) ανάμεσα στις γυναίκες σας». Η γυναικεία πολυγαμία απαγορεύεται ρητά στο Ισλάμ, αφού της επιτρέπεται να λάβει μόνο ένα σύζυγο και μάλιστα να ανήκει απαραίτητα στην ίδια θρησκεία, σε αντίθεση με τον άνδρα μουσουλμάνο, που μπορεί να πάρει ως σύζυγο κάποια με άλλη θρησκεία.

Η βεβήλωση της ιερότητας του γάμου στο Ισλάμ μέσω της μοιχείας τιμωρείται με ιδιαίτερη αυστηρότητα. Η ποινή που προβλέπεται στο Κοράνι είναι οι εκατό ραβδισμοί, «Τη μοιχαλίδα και το μοιχό να μαστιγώσετε κάθε ένα από τους δύο με εκατό ραβδισμούς». Στην περίπτωση που είναι παντρεμένοι προβλέπεται η θανατική ποινή δια λιθοβολισμού. Ωστόσο, για την αποφυγή άδικων κατηγοριών, απαιτούνται μάρτυρες για την επιβεβαίωση της μοιχείας, «Και όσες από τις γυναίκες σας είναι ένοχες μοιχείας τότε καλέστε τέσσερις μάρτυρες από εσάς. Αν αυτοί μαρτυρήσουν, τότε περιορίστε τες στα σπίτια, ώσπου ο θάνατος να τις διεκδικήσει, εκτός αν ο Αλλάχ διατάξει γι' αυτές κάποιο άλλο μέσο σωτηρίας». Την ίδια στιγμή υπάρχουν αναφορές για το πώς μπορεί να υπερασπιστεί τον εαυτό της η γυναίκα, που άδικα κατηγορείται για μοιχεία, ενώ θεωρείται μεγάλο αμάρτημα η άδικη κατηγορία μιας ενάρετης γυναίκας, «Όσοι κατηγορούν τίμιες, ενάρετες και ευσεβείς γυναίκες, θα είναι καταραμένοι και στον κόσμο τούτο και στον άλλο· θα τιμωρηθούν σκληρά».

Αν και τα δύο φύλα διατηρούν το δικαίωμα να ζητήσουν τη λύση του γάμου, οι όροι δεν είναι ισότιμοι. Η λύση του γάμου αποτελεί επίσης ένα τραυματικό γεγονός για τη μουσουλμάνα γυναίκα. Αυτή επέρχεται συνήθως με τη φράση «Σε χωρίζω», απευθυνόμενη από τον άνδρα προς τη γυναίκα του (ταλάκ), η οποία μπορεί και να μην είναι παρούσα, ενώ μπορεί να γίνει και μέσω αντιπροσώπου, στον οποίο ο άνδρας έχει δώσει εντολή αποπομπής της γυναίκας του (iddat). Σχετικά με τις συνέπειες της αποπομπής, η γυναίκα είναι υποχρεωμένη να περάσει μια περίοδο δοκιμασίας τριών μηνών, κατά την οποία τόσο η ίδια όσο και τα παιδιά της εξακολουθούν να διαμένουν στο σπίτι του άνδρα, που είναι υποχρεωμένος να τους διατρέφει.

Το αντίστοιχο δικαίωμα της γυναίκας να ζητήσει διαζύγιο (κουλ) υπόκειται σε αυστηρές προϋποθέσεις και γι' αυτό είναι σπάνιο. Πρέπει να προβλέπεται ως όρος στο γαμήλιο συμβόλαιο, να έχει διαπιστωθεί εγκατάλειψη από τον σύζυγο ή να υπάρχει κάποια κρυφή ή ανίατη ασθένεια. Αισθητά μειωμένη είναι η βαρύτητα της μαρτυρίας μίας γυναίκας ενώπιον του δικαστηρίου έναντι του άνδρος, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο Κοράνι. Αξίζει να σημειωθεί επίσης, πως σε πολλά ισλαμικά κράτη, όπως η Αίγυπτος, η Αλγερία, το Μαρόκο, αλλά και η Τυνησία, καθιερώθηκε το συναινετικό διαζύγιο, που θεωρείται ως ένα μεγάλο βήμα για την επίτευξη της ισότητας μεταξύ των συζύγων, κατά τη διαδικασία λύσης του γάμου τους. Μετά τη λύση του γάμου και τη σύναψη διαζυγίου, το Κοράνι ορίζει πως την κηδεμονία των παιδιών αναλαμβάνει ο πατέρας, με την προϋπόθεση να έχουν κλείσει την ηλικία των επτά ετών.

Σε γενικές γραμμές πάντως φαίνεται, πως το ισλαμικό δίκαιο έχει καθιερώσει μια ανισότητα μεταξύ των συζύγων, η οποία πάντα είναι εις βάρος των γυναικών.

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Ο πλούτος, η ομορφιά, η οικογενειακή εντιμότητα και η προσήλωση μιας γυναίκας στη θρησκεία αποτελούν για το Μωάμεθ τα θέλητρά μιας γυναίκας, που επιθυμεί να δημιουργήσει τη δική της οικογένεια.

Στον μουσουλμανισμό ο γάμος και η οικογένεια από κοινωνική άποψη έχουν την έννοια της συνάθροισης, ενώ από θρησκευτικής απόψεως είναι μια συνθήκη που συνάπτεται μεταξύ των συζύγων με κύριο σκοπό την τεκνογονία και είναι υποχρεωτικός, γιατί αποτελεί το μοναδικό

νόμιμο δρόμο στις σχέσεις των δύο φύλων. Άλλωστε, ο γάμος είναι μια από τις εντολές του Μωάμεθ και η παράβαση αυτής της εντολής ισοδυναμεί με αποστροφή προς το πρόσωπό του.

Η μουσουλμάννα γυναίκα μέσα στην οικογένεια έχει μια σχετική ελευθερία. Καλείται να αφοσιωθεί στο νοικοκυριό της, οφείλει να φροντίζει τα παιδιά της και να θυσιάζεται για αυτά. Η συμμετοχή της σε όλες τις εργασίες του σπιτιού κρίνεται απαραίτητη, ιδιαίτερα μάλιστα σε αγροτικές περιοχές, όπου είναι υποχρεωμένη να φροντίζει τα χωράφια καθώς και τα ζώα που διαθέτει ο σύζυγος της. Ο σύζυγος, που σύμφωνα με τη διδασκαλία του Κορανίου, είναι ο αρχηγός της οικογένειας και βρίσκεται μια βαθμίδα πάνω από αυτήν (τη σύζυγο), όταν λείπει από το σπίτι για να καλύψει τις ανάγκες της οικογένειάς του και αφήνει μόνη της τη σύζυγο, αυτή υποχρεώνεται να μένει με την οικογένεια των πεθερικών της. Μάλιστα, όταν πρόκειται να κατέβει στην πόλη, συνοδεύεται πάντα από την πεθερά της ή άλλα άτομα της οικογένειας. Ποτέ δεν κινείται μόνη της και όταν ακόμα χρειασθεί να επισκεφθεί κάποιον γιατρό, αυτό θα πρέπει να γίνει με την άδεια του συζύγου της.

Σχετικά με την διασκέδαση της γυναίκας, οποιαδήποτε αναφορά περιττεύει, αφού αυτή εξαντλείται στις ελάχιστες κοινωνικές συναναστροφές κυρίως με τις γειτόνισσες. Στις περισσότερες ισλαμικές χώρες, με ελάχιστες εξαιρέσεις, οι γυναίκες στερούνται θεμελιώδεις ελευθερίες και βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Η εικόνα της ελεύθερης και ανεξάρτητης γυναίκας στις μουσουλμανικές χώρες είναι κάτι το αδιανόητο, καθώς μόνο η συνετή, υποταγμένη και σιωπηλή, κυρίως ως μητέρα-σύζυγος, είναι η ιδανική γυναίκα και χαίρει σεβασμού και αναγνώρισης. Το Κοράνι περιγράφει τη μητέρα ως πρόσωπο σεβαστό και άξιο τιμής, γιατί φέρνει στον κόσμο παιδιά και τα θηλάζει για δύο χρόνια. Ο μητρικός θηλασμός επαινείται ως η προτιμότερη μέθοδος ανατροφής του νεογέννητου παιδιού, αν και η εκτέλεσή του είναι προαιρετική. Η γυναίκα που έχει γιους συμμετέχει στην εύρεση των κατάλληλων συζύγων γι' αυτούς. Με το γάμο των γιων της, η θέση της αναβαθμίζεται και πάλι, αφού ως πεθερά μεταφέρει στη νύφη της τις αξίες με τις οποίες έχει η ίδια διαμορφώσει την προσωπικότητά της.

Η θέση της μουσουλμάννας γυναίκας, που βρίσκεται σε κατάσταση χηρείας είναι ιδιαίτερα ενισχυμένη. Μετά από ένα σύντομο διάστημα πένθους μπορεί να επιλέξει ακόμη και να ξαναπαντρευτεί. Επίσης ο σύζυγός της θα πρέπει να φροντίσει να της εξασφαλίσει τα μέσα επιβίωσης σε περίπτωση χηρείας. Ωστόσο, δεν διαθέτει τα ίδια δικαιώματα με τον άνδρα, γιατί όταν μένει χήρα μπορεί να λάβει το ένα τέταρτο της περιουσίας του συζύγου της, όταν δεν έχουν παιδιά ή το ένα όγδοο, όταν έχουν παιδιά, με το υπόλοιπο να περνά στους απογόνους του.

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η οικογένεια αποτελεί τις περισσότερες φορές το μοναδικό φορέα εκπαίδευσης και διαπαιδαγώγησης των παιδιών. Η αγωγή που παίρνουν τα παιδιά από την οικογένειά τους στοχεύει στο να αποκτήσουν αυτά συγκεκριμένους τρόπους συμπεριφοράς, με βάση κυρίως τις παραδοσιακές αξίες. Η μητέρα είναι αυτή που θα μάθει στην μικρή της κόρη, όλα όσα θα την κάνουν πετυχημένη στη ζωή.

Τα κυριότερα στοιχεία που αναμένεται να διδαχθεί και να αποκτήσει είναι οι αρετές της υπομονής, της αγάπης, της αλληλεγγύης, της δικαιοσύνης, της καλοσύνης, καθώς και του σεβασμού προς τους ηλικιωμένους. Αντίθετα, στοιχεία που σχετίζονται με την επαγγελματική

εργασία, την οικονομική άνεση, τη μαχητικότητα, τη μόρφωση και την γενναιοδωρία, ενώ θεωρούνται ασήμαντα για τα κορίτσια, ο πατέρας τα προσφέρει με συμβουλές και συστάσεις ακόμα και μέσω της μίμησης στα αγόρια.

Στα σχολεία η μόρφωση παρέχεται κυρίως μέσα από το Κοράνιο με σκοπό να γαλουχηθούν με τις βασικές αξίες του Ισλάμ. Οι μαθητές καλούνται να αποστηθίσουν και να εμπεδώσουν ιερά κείμενα, χωρίς να απαιτείται και η κατανόηση τους. Στα σχολεία αυτά, όπως είναι φυσικό, τόσο οι διδάσκοντες όσο και οι μαθητές είναι άνδρες. Τα κορίτσια από την ηλικία των έξι ετών φοιτούν στα σχολεία. Στην επαρχία όμως, και στα απομακρυσμένα χωριά, οι γονείς αναγκάζουν τα κορίτσια να βοηθούν στις εργασίες του σπιτιού, στερώντας τους το αγαθό της μόρφωσης και παραμένοντας με αυτόν τον τρόπο πολλές φορές αγράμματα. Όσα κορίτσια καταφέρουν και ολοκληρώσουν το δημοτικό, τις περισσότερες φορές δεν συνεχίζουν στο γυμνάσιο, επειδή είναι υποχρεωμένα να βοηθήνε τους γονείς τους. Ελάχιστα κορίτσια θα συνεχίσουν τις σπουδές τους και στο γυμνάσιο, που θεωρείται συνήθως και η ολοκλήρωση της εκπαίδευσης των κοριτσιών. Στις μουσουλμανικές κοινωνίες, συνήθως η γυναίκα δεν επιτρέπεται να σπουδάσει σε τεχνικές σχολές, στη δημοσιογραφία και στην αρχιτεκτονική. Σε κάποιες χώρες έχει την δυνατότητα να σπουδάσει ιατρική, παιδαγωγικά και νομικά, δεν έχει όμως το δικαίωμα πρόσβασης στο δικαστικό σώμα. Επαγγέλματα όπως αυτό της δασκάλας ή της ιατρού είναι αποδεκτά, καθώς θεωρούνται συμβατά με τη γυναικεία φύση, που έχει ως γενικότερο σκοπό την αγωγή, την φροντίδα και την αυτοθυσία.

Δυστυχώς, παρόλο που οι γυναίκες μορφώνονται σε ικανοποιητικά ποσοστά, δεν μπορούν να εξασκήσουν το επάγγελμα της αρεσκείας τους, χωρίς την άδεια των ανδρών τους. Σοβαρά είναι τα ζητήματα που ανακύπτουν και ως προς την ευρύτερη αντιμετώπιση των γυναικών στις ισλαμικές κοινωνίες ως πολίτες. Σε κάποιες χώρες η αυστηρή εφαρμογή των επιταγών του Κορανίου και της Σαρίας δεν επιτρέπουν στις γυναίκες να έχουν ίσα δικαιώματα με τους άνδρες, συνεπώς ούτε ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση.

Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΟ ΙΣΛΑΜ

Στις μουσουλμανικές χώρες υπάρχει πράγματι σημαντικό χάσμα στις σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, το οποίο καθίσταται εντονότερο, όταν αυξάνεται ο αριθμός των περιορισμών που επιβάλλονται στις γυναίκες και αφορούν κυρίως κοινωνικά θέματα. Ένα τέτοιο θέμα αποτελεί και η ενδυμασία των γυναικών, στις χώρες αυτές. Η ενδυμασία των μουσουλμάνων γυναικών αναφέρεται και ως παράδειγμα υποταγής τους στα πλαίσια του ισλαμικού νόμου. Το σώμα της γυναίκας επιβάλλεται να καλύπτεται ολοκληρωτικά, καθώς και ο Αλλάχ λέει: «*Ω! Εσύ, ο Προφήτης! Να πεις στις συζύγους σου, στις θυγατέρες σου και στις γυναίκες των πιστών, ότι πρέπει να ρίχνουν πάνω τους όταν κυκλοφορούν τα εξωτερικά τους ρούχα -γκαλαμπές, (που καλύπτουν από το κεφάλι μέχρι τα πόδια) τούτο είναι πιο κατάλληλο για να αναγνωρίζονται ως αγνές πιστές όσο και να μην ενοχλούνται. Ο Αλλάχ είναι πολυεύσπλαχνος, πανοικτίρμονας*».

Το σκεπτικό αυτής της ενέργειας γίνεται άμεσα αντιληπτό, καθώς η μουσουλμάννα με τον τρόπο αυτό εκφράζει την σεμνότητα τόσο με το αθόρυβο περπάτημά της, όσο και με τη μπούρκα, σε έναν καθαρά ανδροκρατούμενο χώρο, όπως είναι ένας δρόμος. Οφείλουν επίσης, να καλύπτουν το σώμα τους ακόμα και στην παραλία, δεδομένου πως απαγορεύεται να φορούν μαγιό. Στις

περιπτώσεις που μια γυναίκα είναι ακάλυπτη, τότε θεωρείται «νόμιμο» οι άνδρες να τις ακουμπούν, αλλά και να τις επιτίθενται λεκτικά. Σε μερικά κράτη μάλιστα, όπως είναι το Ιράν, υπάρχει και η θρησκευτική αστυνομία για να ελέγχει αν οι γυναίκες είναι κατάλληλα ντυμένες, δηλαδή αν φοράνε το τσαντόρ τους.

Η συγκεκριμένη αμφίεση θεωρείται κοινωνική απαίτηση και αρκετές μουσουλμάνες επιδιώκουν αυτό το ντύσιμο, επειδή θεωρούν πως τις ασφαλίζει στον χώρο εργασίας, ενώ παράλληλα κερδίζουν το σεβασμό των ανδρών, που και αυτός είναι ανάλογος με το ποσοστό του σώματός τους, που αφήνουν ακάλυπτο. Γίνεται αντιληπτό πλέον, πως η γυναίκα στο Ισλάμ απαγορεύεται να επιδεικνύει τα μέλη του σώματός της και ανάλογα με την αυστηρότητα της χώρας όπου διαμένει υποχρεούται να τα καλύπτει. Το πρόσωπό της επιτρέπεται να είναι ορατό μόνο στα μέλη της οικογένειάς της και γενικά στους γνωστούς και συγγενείς.

Συγκεντρωτικά έχουμε τα εξής:

Μπούρκα: είδος μίαςκας από χοντρό ύφασμα ή δέρμα, που καλύπτει όλο το πρόσωπο και τα μάτια και επιτρέπει την όραση μέσω ενός είδους δικτυωτού καλύμματος.

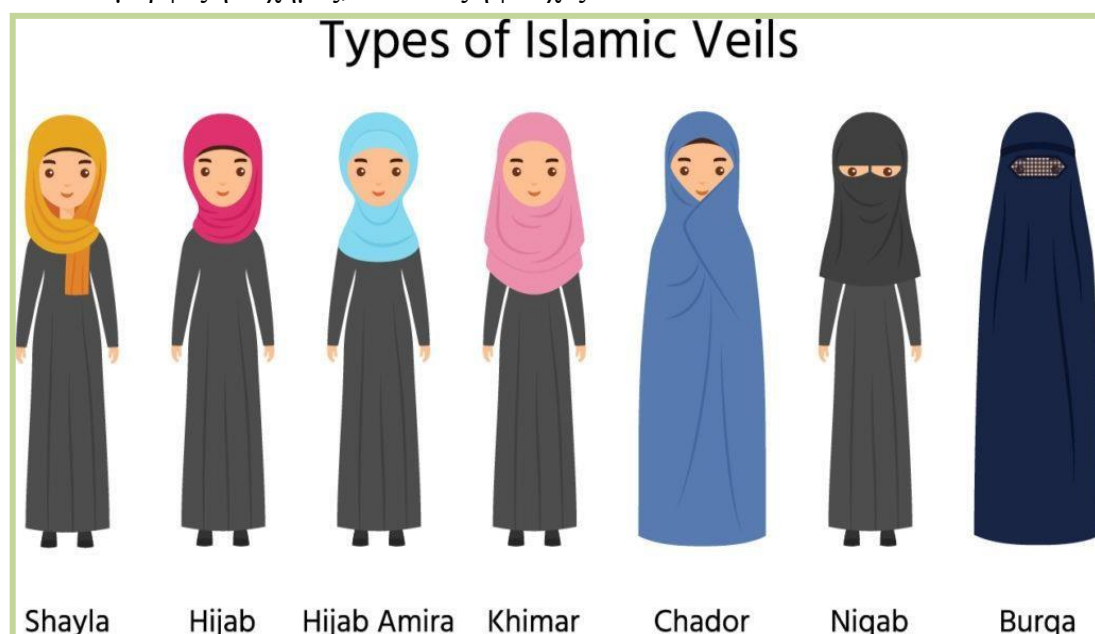
Τσαντόρ: ένδυμα σαν μανδύας που φορούν σε δημόσιους χώρους οι γυναίκες στο Ιράν και στο Αφγανιστάν πάνω από τα υπόλοιπα ρούχα τους, για να καλύψουν το κεφάλι και το σώμα τους, στερεώνεται κάτω από το πιγούνι και δεν επιτρέπεται να διαφαίνονται οι καμπύλες.

Χιτζάμπ: ρούχο που αφήνει ελεύθερο το πρόσωπο, όμως τα μαλλιά δεν επιτρέπεται να φαίνονται, όπως και ο λαιμός.

Νικάμπ: ρούχο που καλύπτει όλο το σώμα και αφήνει εκτεθειμένο μόνο το μέρος του μετώπου και τα μάτια. Το νικάμπ, πιστεύουν, πως είναι υποχρεωτικό για μια γυναίκα που βρίσκεται ανάμεσα σε ξένους άνδρες και φοβάται πως ίσως προκαλέσει διχασμό.

Χιμάρ: μαντήλα κυκλικού τύπου, η οποία καλύπτει μέχρι τους ώμους.

Τζιμιπάμπ: εξωτερικό ρούχο που καλύπτει τα ρούχα και το σώμα μιας γυναίκας από το κεφάλι μέχρι τα πόδια. Είναι απαραίτητο να το φοράνε όλες οι γυναίκες, ανεξάρτητα αν είναι όμορφες ή άσχημες, πλούσιες ή φτωχές.

Γενικά, τα ρούχα των μουσουλμάνων γυναικών απαγορεύεται να είναι διάφανα και στενά. Επίσης, επιβάλλεται να είναι τέτοια ώστε, να μην επιτρέπουν να φαίνεται η γραμμή του σώματός τους και να αποτελούνται από μαύρα και γενικά σκούρα υφάσματα, ώστε να μη τραβάνε την προσοχή κυρίως των ανδρών. Όλα αυτά βέβαια, για τους δυτικούς πληθυσμούς εκφράζουν τη γυναικεία καταπίεση, για αρκετές μουσουλμάνες όμως, εκφράζουν την ιδιαίτερή ταυτότητά τους. Το θέμα της ενδυμασίας των γυναικών στις μουσουλμανικές χώρες αποτελεί ένα είδος προσήλωσης στις τοπικές πολιτισμικές αξίες. Η απομάκρυνση της μαντίλας από μια ενσυνείδητη μουσουλμάνη γυναίκα, παρομοιάζεται με την βίαιη απόσπαση της εθνικότητάς της.

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Οι Έλληνες της δυτικής Θράκης, μουσουλμάνοι στο θρήσκευμα, έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους υπόλοιπους Έλληνες και επιπλέον απολαμβάνουν και το ισλαμικό Οικογενειακό Δίκαιο. Η σαρία άρχισε να εφαρμόζεται με το άρθρο 11 της συνθήκης των Αθηνών το 1913, συμπληρώθηκε με νόμους του 1914 και του 1920 και οριστικοποιήθηκε το 1923 με το άρθρο 45 της συνθήκης της Λωζάννης, όταν η Ελλάδα δεσμεύτηκε *«να λάβει τα κατάλληλα μέτρα, ώστε η μουσουλμανική μειονότητα να ρυθμίζει την προσωπική και οικογενειακή κατάσταση των μελών της σύμφωνα με τα δικά της έθιμα»*. Αξίζει να σημειωθεί, πως στην Ευρώπη μόνο η Ελλάδα απέμεινε να υποχρεώνει τους μουσουλμάνους στο να εφαρμόζουν την σαρία